

رسالة محمد

درس ۹:
ایرانی متحد و یکپارچه

اهداف درس : ایرانی متحد و یکپارچه

از شما دانش آموزان انتظار می رود پس از تدریس این درس به سوالات زیر پاسخ دهید.

- ۱- اوضاع سیاسی داخلی ایران قبل از تأسیس صفویان را توضیح دهید.
- ۲- اوضاع سیاسی خارجی ایران قبل از تأسیس صفویان را شرح دهید.
- ۳- نحوه شکل گیری حکومت صفوی را توضیح دهید.
- ۴- اقدامات شاه اسماعیل صفوی قبل و بعد از رسیدن به حکومت را بنویسید.
- ۵- صفویان برای دفاع از یکپارچگی جغرافیایی ایران چه اقداماتی انجام دادند؟
- ۶- علت جنگ چالدران چه بود؟ و نتیجه آن چه شد؟ توضیح دهید.
- ۷- پس از شاه اسماعیل چه کسی به قدرت رسید؟ و اوضاع ایران در زمان او چگونه بود؟
- ۸- اقدامات شاه تهماسب را بنویسید.
- ۹- اقدامات مهم شاه عباس اول را بنویسید.
- ۱۰- دلایل سیاسی و نظامی ضعف حکومت صفویان را شرح دهید.
- ۱۱- افغان ها چگونه حکومت صفویان را منقرض کردند؟ توضیح دهید.
- ۱۲- تشکیلات اداره کشور در زمان صفویان چگونه بود؟ شرح دهید.
- ۱۳- شاه عباس اول برای کنترل قدرت قزلباش ها چه اقداماتی انجام داد؟
- ۱۴- اوضاع اروپا همزمان با به قدرت رسیدن صفویان چگونه بود؟ توضیح دهید.
- ۱۵- چه کسی و چگونه توانست پرتغالی ها را از جنوب ایران بیرون کند؟

اوضاع سیاسی ایران هنگام تأسیس حکومت صفوی

اوضاع داخلی:

جنگ حاکمان بخش های
مختلف

تفرقه و تجزیه

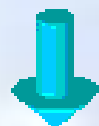
نبودن حکومت واحد و قدرتمند

نبودن امنیت و آرامش در شهرها و روستاها

اوضاع سیاسی ایران هنگام تأسیس حکومت صفوی

اوضاع خارجی:

وجود همسایگانی که در فکر گسترش قلمرو خود بودند

۱. عثمانی: سلطان عثمانی خود را خلیفهٔ مسلمانان می دانست و به ایران نیز طمع داشت.

۲. ازبکان: در شمال شرق ایران (ماوراءالنهر) قدرت گرفته بودند و به مرزهای ایران می تاختند.

شکل گیری حکومت صفوی

شیخ صفی الدین اردبیلی (۷۳۵-۶۵۰ق) از مشایخ معروف زمان خود بود که مذهب شیعه داشت و خانقاهش در اردبیل مورد توجه مردم و حاکمان محلی بود.

صوفیان بیشتر وقتشان را در خانقاه به ذکر گفتن و انجام دادن مراسم خاص خود می گذراندند.

معرفی یکی از مراسم صوفیانه

سماع در لغت در معنای شنیدن، رقص و وجد است و در اصطلاح بر آوازی اطلاق می‌شود که حال شنونده را منقلب گرداند.

سماع در اصطلاح صوفیه گوش دل فرو داشتن به اشعار و الحان و نغمه‌ها و آهنگ‌های موزون است، در حال جذب و بی‌خودی. صوفیان سماع را دعوت حق خوانند، و حقیقت سماع را بیداری دل دانند و توجه آن را به سوی حق انگارند.

صوفیان در حال
سماع

بقعة شيخ صفي الدين اردبيلي

بقعة شيخ صفي الدين اردبيلي

بقعة شيخ صفي الدين اردبيلي

قبر اول از پشت: شیخ

صفی الدین

قبر دوم: شیخ صدر الدین

موسی پسر شیخ صفی

قبر سوم: شیخ ابراهیم

پسر خواجه علی

سیاهپوش پسر شیخ

صدرالدین

پس از شیخ صفی، اداره خانقاه وی به فرزندان رسید.

افرادی با نفوذ و مبارز که برای ترویج و گسترش فرهنگ شیعی تلاش بسیاری می کردند.

در نتیجه فعالیت آنها، ایل های مختلف ترک که ساکن مناطق شمال و شمال غربی ایران بودند، به مذهب شیعه گرویدند.

مهمترین طرفداران خانقاه شیخ صفی ایل های مختلف
ترک بودند که به **قزلباش** شهرت داشتند.

در ابتدای قرن ۱۰ ق یکی از نوادگان شیخ صفی الدین اردبیلی، به نام اسماعیل،
به قدرت رسید.

اسماعیل صفوی به کمک نیروی نظامی قزلباش ها، برخی حکومت های محلی در شمال غربی را شکست داد.

او پس از تسلط یافتن بر تبریز، خود را شاه ایران خواند.

از اقدامات مهم وی پس از تاجگذاری، رسمی کردن مذهب شیعه بود.

از میان برداشتن حاکمان مناطق مختلف

با شکست ازبک ها در خراسان بر سراسر ایران مسلط شد.

در نتیجه موفقیت های سیاسی و نظامی او، حکومت کشور ما یکپارچه، مستقل و نیرومند شد.
به طوری که قلمرو آن به حدود قلمرو دوره ساسانیان رسید.

حکومت صفوی همچنین همه اقوام ایرانی را زیر حاکمیت خود گرفت و موجب
همبستگی و اتحاد بیشتر ایرانیان شد.

صفویان برای دفاع از یکپارچگی جغرافیایی ایران، بارها با دشمنان خارجی روبرو شدند.

اُزبک‌ها در شرق و عثمانی‌ها در غرب مهمترین دشمنان آنها بودند.

سلطان عثمانی که از شکل گیری سلسله قدرتمند، مستقل و شیعه مذهب صفویه ناخشنود بود، با سپاهی عظیم راهی ایران شد.

جنگ میان سپاهیان دو کشور ایران و عثمانی در محل **چالدران**

شکست شاه اسماعیل و سربازانش با وجود شجاعت زیاد

سپاه عثمانی به کمک سلاح های آتشین مانند توپ و تفنگ که سپاه ایران از آن بی بهره بود، پیروز شد.

نبرد چالدران

شاه اسماعیل در حال نبرد

آرامگاه شهدای

چالدران

(شهید گاه)

اردبیل

قبور شهدای

چالدران

(شهید گاه)

اردبیل

پس از جنگ چالدران، تبریز به اشغال عثمانی ها درآمد اما مقاومت و مبارزه مردم آنها را وادار به عقب نشینی کرد.

پس از شاه اسماعیل پسرش، **تهماسب**، به حکومت رسید.

دفع حمله های ازبکان و عثمانی

سر و سامان دادن به اوضاع داخلی

تثبیت و تحکیم حکومت صفوی

شاه تهماسب پایتخت را از تبریز به قزوین انتقال داد؛ زیرا تبریز همواره در معرض هجوم سپاه عثمانی بود.

او روابط مسالمت آمیزی با کشورهای همسایه و مسلمان خود برقرار کرد

در دوره شاه تهماسب، برخی فقهای بزرگ شیعه، جایگاهی علمی و جدی در اداره کشور پیدا کردند.

عمارت چهل ستون (کلاه فرنگی) قزوین

شاه تهماسب

← نمای داخلی عمارت

سلسله صفوی در اوج قدرت

شاه عباس اول (پنجمین شاه صفوی) حکومت صفوی را به اوج قدرت رساند.

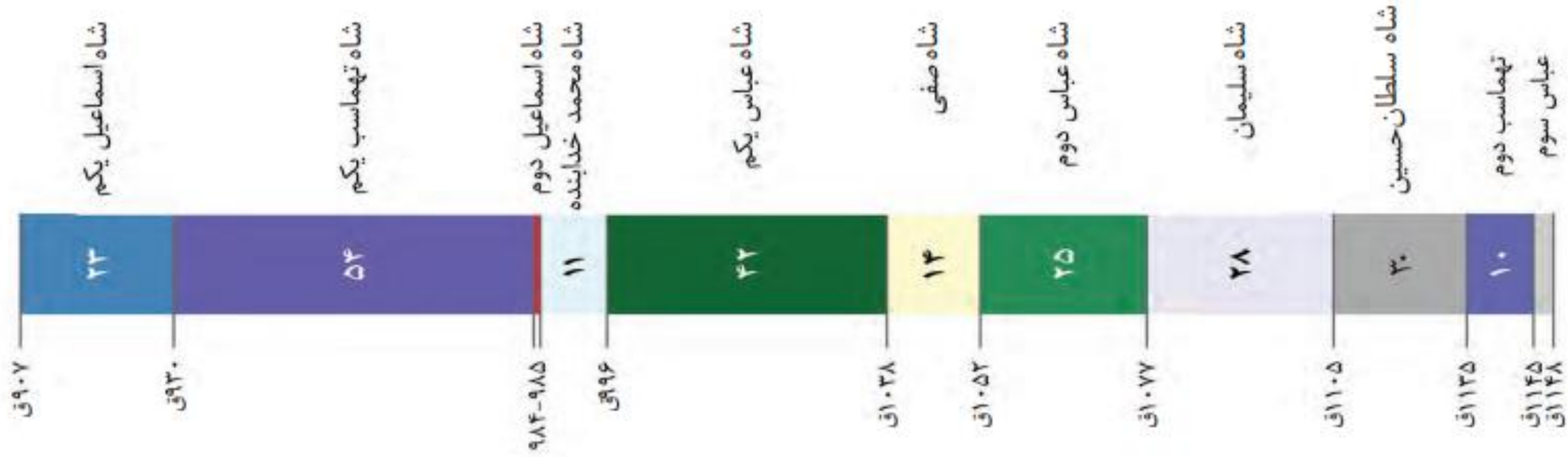
او ازبک ها و عثمانیان را شکست داد و تا پشت مرزهای ایران عقب راند.

او پایتخت را از قزوین به اصفهان - در مرکز ایران - منتقل کرد و برای آبادانی آن

بسیار کوشید.

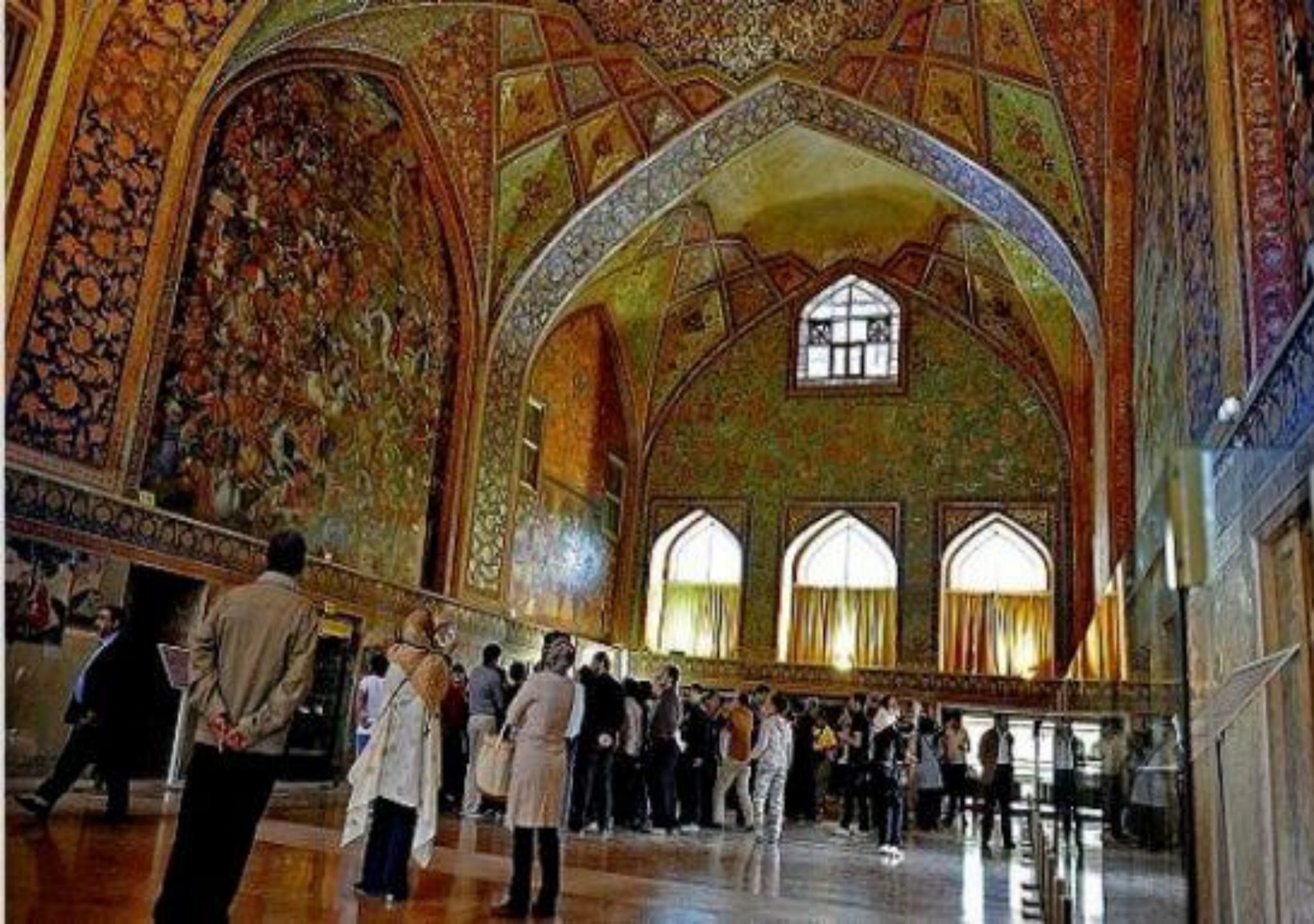

ایران در زمان شاه عباس

کاخ چهلستون اصفهان

نمای داخلی

چهلستون

اصفهان

نقاشی از شاه عباس اول
کاری از «ژاکومو فرانکو» نقاش ایتالیایی.
۱۵۹۶ میلادی، موزه متروپولیتن

شاه عباس اول صفوی

آرامگاه شاه عباس

کاشان

در مجاورت

امامزاده حبیب بن

موسی

حکومت صفوی در سرایشی سقوط

پس از مرگ شاه عباس اول چهار پادشاه دیگر روی کار آمدند که بعضی از آنها توانایی و لیاقت اداره کشور را نداشتند.

علل نداشتن پادشاهانی لایق و توانمند پس از شاه عباس

سیاست کشتن و کور کردن شاهزادگان

محروم کردن آنها از حکومت ولایت ها و آموختن شیوه کشورداری

در نتیجه ضعف و بی لیاقتی شاهان، مقام های کشوری و لشکری دچار اختلاف و درگیری شدند و از انجام دادن مسئولیت های مهم خود باز ماندند.

بنابراین امور حکومت مختل شد و هرج و مرج کشور را فراگرفت.

در چنین اوضاع نابسامانی گروهی از افغان ها در قندهار سر به شورش برداشتند و پس از پیروزی بر حاکم آن ولایت، به سوی اصفهان حرکت کردند.

سلطان حسین صفوی که در اواخر حکومتش به ضعف و سستی گرایید، نتوانست با این گروه شورشی کوچک مقابله کند.

پس از چند ماه محاصره، تسلیم شد و محمود افغان سردسته شورشیان بر پایتخت و قسمت هایی از ایران مسلط شد.

سلطان حسین صفوی

صفویان کشور را چگونه اداره می کردند؟

در دوره صفویه حکومت مرکزی قدرتمندی در ایران به وجود آمد که در رأس آن شاه قرار داشت.

شاهان صفوی اختیارات زیادی داشتند و با استبداد بر کشور حکومت می کردند.

همه مقام های کشوری و لشکری مطیع فرمان شاه بودند و اجازه نداشتند مخالف خواست و اراده او عمل کنند.

بعد از شاه، وزیر بزرگ قرار داشت که به او اعتمادالدوله نیز می گفتند.

او مسئول امور اداری و مالی کشور بود اما در مقابل شاه قدرت و اختیار چندانی نداشت.

فرماندهان نظامی نیز در اداره حکومت صفوی نقش بسیار مهمی داشتند و علاوه بر

فرماندهی سپاه معمولاً حاکم ولایت های مهم نیز بودند.

انواع زره در دوران صفوی

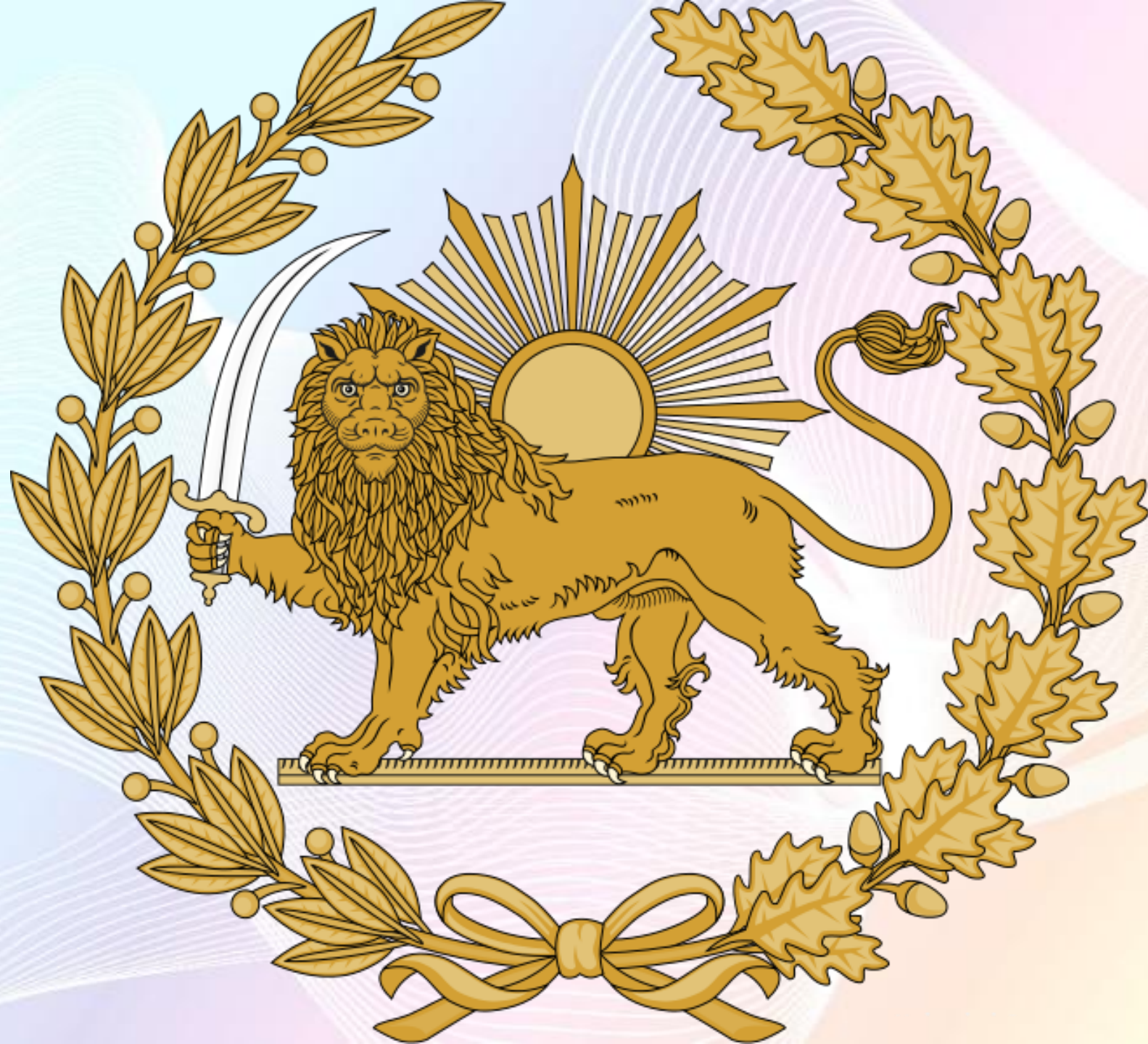

شمشیر دوران صفوی

نشان نظامی صفویان

تا زمان شاه عباس اول، سران ایل قزلباش حاکم ولایت های مختلف ایران بودند.

شاه عباس اول برای

تقویت حکومت مرکزی و جلوگیری از نافرمانی و بی نظمی سران ایل قزلباش،

❖ حکومت ولایت ها را از آنان گرفت و به افرادی غیر از قزلباش ها سپرد.

❖ همچنین در کنار سپاه قزلباش، سپاه جدیدی از افراد غیر قزلباش تشکیل داد و با

کمک گرفتن از اروپائیان، این سپاه را به تفنگ و توپ مجهز کرد.

اروپاییان در راه ایران

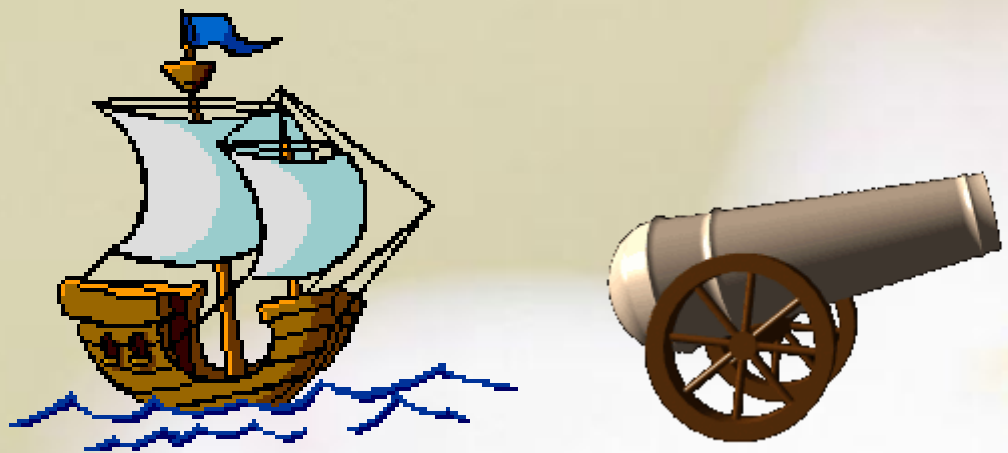
هم زمان با به قدرت رسیدن سلسله صفوی، کشورهای اروپایی، قرون وسطا یا عصر تاریکی را پشت سر گذاشته و وارد قرون جدید شده بودند.

قرن های ۱۶ تا ۱۹ میلادی

اروپاییان با کشتی های بزرگ و مجهز به توپ های جنگی ملت های دیگر و سرزمین های آنها را غارت کردند و بخش های وسیعی از قاره های آمریکا، آفریقا و آسیا را مستعمره خود کردند.

کشورهای پرتغال، اسپانیا، انگلستان و فرانسه پیشگامان استعمار بودند.

در آستانه تأسیس سلسله صفوی، پرتغالی‌ها جزایر و سواحل جنوبی ایران را تصرف کرده و تجارت خلیج فارس و دریای عمان را در اختیار گرفته بودند.

شاه اسماعیل صفوی به دلیل نداشتن کشتی جنگی نتوانست در برابر پرتغالی‌ها کاری از پیش ببرد.

اما

شاه عباس اول از رقابت انگلیسی‌ها و پرتغالی‌ها استفاده کرد و به کمک کشتی‌های جنگی انگلستان، پرتغالی‌ها را از سواحل و جزایر ایران بیرون راند.

انگلستان با اخراج پرتغال، زمینه نفوذ خود در ایران را مستحکم کرد.

قلعهٔ پرتغالی ها
هرمز

قلعه پرتغالی ها
هرمز

قلعہ پرتغالی ها

هرمز

قلعہ پرتغالی ہا

قشم

قلعہ پرتغالی ہا
قشم

تندیس امام قلی خان
سردار شجاع ایرانی که در
زمان آزادسازی سواحل و
جزایر جنوبی ایران از اشغال
پرتغالی ها فرمانده سپاه
ایران بود.

در دوران صفویه، با افزایش اقتدار و امنیت کشور تولید و تجارت افزایش یافت.

ایران با برخی از کشورهای اروپایی روابط سیاسی و بازرگانی برقرار کرد.

تأسیس شرکت های بزرگ تجاری توسط اروپاییان:

این شرکت ها تمایل زیادی داشتند که روابط تجاری خود را با دیگر کشورها مخصوصاً ایران افزایش دهند و در این مسیر به رقابت می پرداختند.

به همین دلیل، نمایندگان را برای عقد قراردادهای بازرگانی به ایران فرستادند.

پایان

